

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

**ZHODNOCENÍ KOMUNITNÍHO PLÁNOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH
SLUŽEB V REGIONU PÍSEK**

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Maliňáková
Autor práce: Olga Jandová
Studijní obor: Sociální a charitativní práce
Forma studia: kombinovaná
Ročník: 2.

2012

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu své kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

29. března 2012

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Lucii Maliňákové za cenné rady, připomínky, metodické vedení práce, podporu, toleranci a lidský přístup.

Jandová Olga

OBSAH

1 TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1.1 Sociální služby	7
1.1.1 Základní pojmy	9
1.1.2 Základní druhy a formy poskytování sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění.....	11
1.1.3 Registrace poskytovaných sociálních služeb	13
1.1.4 Standardy kvality sociálních služeb	14
1.2 Komunitní plánování.....	17
1.2.1 Komunitní práce	17
1.2.2 Základní pojmy	18
1.2.3 Komunitní plánování.....	19
1.2.4 Kritéria kvality plánování sociálních služeb	21
1.2.5 Principy komunitního plánování sociálních služeb.....	23
1.2.6 Proces komunitní práce	25
1.2.7 Evaluace v procesu komunitního plánování.....	27
1.3 Základní údaje o regionu Písek	28
1.3.1 Vymezení pojmu regionu Písek	28
1.3.2 Obyvatelstvo v jednotlivých obcích regionu Písek	29
1.3.3 Historie komunitního plánování na Písecku.....	30
1.4 Proces komunitního plánování regionu Písek	30
1.4.1 Organizační zajištění KPSS Písek.....	30
1.4.2 Průběh komunitního plánování	32
2 PRAKTICKÁ ČÁST.....	35
2.1 Cíl výzkumu	35
2.2 Metodika výzkumu a stanovení hypotéz.....	35
3 Diskuze.....	42
4 Závěr.....	45

ÚVOD

Již patnáct let pracuji na správním odboru Městského úřadu v Protivíně. V rámci pracovní náplně našeho odboru jsem v kontaktu s lidmi, kteří jsou zainteresováni do oblasti poskytování sociálních služeb v našem regionu. Nepracuji přímo v sociálních službách, ale o oblast sociálních služeb v našem regionu se zajímám. Oblast poskytování sociálních služeb by neměla být nikomu lhostejná, neboť každý z nás se může stát uživatelem sociálních služeb a bez působení sociálních služeb by mohl být vyloučen na okraj společnosti.

V době zahájení studia na teologické fakultě jsem do této oblasti poskytování sociálních služeb začala pronikat i v rámci odborné praxe v jednotlivých zařízeních. Abych si co nejvíce rozšířila přehled o poskytování a dostupnosti sociálních služeb v našem regionu, začala jsem se zajímat o komunitní plánování sociálních služeb v regionu Písek. Byla jsem zařazena do pracovní skupiny komunitního plánování pro oblast Protivínska, která je součástí Komunitního plánu sociálních služeb Písek. V rámci tohoto zařazení jsem mohla sledovat vývoj komunitního plánování v našem regionu a porovnat, jak se postupně naplňovaly potřeby v poskytování sociálních služeb a jaké jsou ještě rezervy v poskytování sociálních služeb v rámci našeho regionu. Téma mé bakalářské práce jsem si proto zvolila „Zhodnocení komunitního plánování sociálních služeb v regionu Písek“.

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat komunitní plánování sociálních služeb a zhodnotit výsledky procesu komunitního plánování v regionu Písek analýzou dokumentů. Hodnocení bylo provedeno z hlediska cílové skupiny seniorů a osob se zdravotním postižením. Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V první kapitole teoretické části charakterizují poslání sociálních služeb, definují základní pojmy z oblasti sociálních služeb, druhy a formy poskytování sociálních služeb. V druhé kapitole charakterizují problematiku komunitní práce, proces komunitního plánování sociálních služeb a jeho jednotlivé etapy. Ve třetí kapitole představují region Písek a historii komunitního plánování sociálních služeb v tomto regionu.

V praktické části se věnuji výzkumné části této bakalářské práce, ve které jsem se zabývala zhodnocením procesu komunitního plánování sociálních služeb v regionu Písek. Zvolila jsem si hledisko cílových skupin seniorů a zdravotně postižených občanů,

neboť tyto dvě cílové skupiny a jejich priority se vyskytují ve všech částech regionu. Stanovené priority v Komunitním plánu sociálních služeb Písek ve vztahu k těmto dvěma cílovým skupinám se tudíž týkají celého regionu Písek. Hodnocení vychází z analýzy dokumentů o plnění Komunitního plánu sociálních služeb Písek. Odlišnost mého hodnocení procesu komunitního plánování sociálních služeb spočívá ve zvolení vlastních kritérií hodnocení stanovených cílů ve vztahu ke dvěma prioritním cílovým skupinám komunitního plánování sociálních služeb v regionu Písek. Kritéria hodnocení jsem si zvolila kapacitu, dostupnost a dodavatelský subjekt.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Sociální služby

„Základním posláním fungování státu je vytvářet podmínky pro stabilitu a regulovat sociální klima, tlumit sociální napětí a rozvojem sociálních činností stabilizovat poměry ve společnosti tak, aby se sociální subjekty mohly plně rozvíjet, působit a realizovat vlastními silami svoje cíle.“¹

Sociální služby jsou pro mnohé z nás důležitou oporou, pomáhají lidem v nepříznivých sociálních situacích zachovat co nejvyšší kvalitu a důstojnost života. Pomáhají jim žít běžným životem a naplnit některé jejich potřeby. Snahou sociálních služeb je, aby nedocházelo k vyloučení těchto lidí ze společnosti, pomoci jim žít plnohodnotný život, pokud možno v přirozeném prostředí. Sociální služby jsou poskytovány jednotlivcům, rodinám i skupinám obyvatel.²

„Jejich funkcí je uspokojování specifických potřeb určitých skupin obyvatelstva poskytnutím služby. Jsou jimi myšleny nejen sociální služby v tradičním slova smyslu, tj. služby spojené s péčí o staré, neschopné, nemohoucí či sociálně narušené občany, ale i o služby v širokém slova smyslu, tj. ve sféře zdraví, vzdělávání, bydlení, jakož i služby spojené s poradenstvím, jehož cílem je poskytovat programovou i situační informaci nejrůznějšího druhu (např. poradenské služby s spojené s fungováním trhu práce, poradenství psychologické, kurativní, předmanželské, poradenství pro toxikomany, alkoholiky atp.).“³

Rozsah nabízených sociálních služeb má být určován potřebami lidí, aby nabízené služby byly efektivně využívány. Uživatelé sociálních služeb a jejich rodiny musí mít důvěru ve služby, které přijímají. Služby musí být poskytované v souladu s přijatými standardy. Pracovníci sociálních služeb musí mít dostatečné znalosti a dovednosti, aby služby byly poskytovány profesionálně. Každý člověk by měl mít na základě svých

¹ PRŮŠA, L. *Sociální služby – srovnání ČR a EU*. Praha: VÚPSV, 2008, s. 8.

² Srov. *Bílá kniha v sociálních službách*. Praha, 2003, s. 10.

³ KREBS, V. a kol., *Sociální politika*. Praha: ASPI, a.s., 2007, s. 66.

potřeb stejný přístup k sociálním službám, bez ohledu na věk, pohlaví postižení či původ.⁴

Jednou z hlavních zásad v současné sociální práci je zásada začínat vždy od klienta. Tato zásada je reakcí na předchozí období, ve kterém zájmy institucí a ústavů diktovaly způsoby poskytování služby, bez ohledu na konkrétní individuální potřeby klienta. Ústavy vytvářely klientům náhradní umělé prostředí, aniž by se zajímaly, jak tím formátují klientův svět.⁵

Sociální služby procházejí od počátku 90. let řadou významných změn a novým vývojem. V rámci sociální transformace se do poskytování sociálních služeb zapojují obce a nestátní neziskové organizace. V oblasti poskytování sociálních služeb byly zavedeny nové moderní formy sociálních služeb. Řada nevyhovujících zařízení byla nahrazena novými moderními zařízeními.⁶

V sociální oblasti se začala zvyšovat role samosprávných orgánů (obcí a krajů). Obec je základní občanskou komunitou, která svými sociálními aktivitami může chránit sociální zájmy občanů. Řešení mnoha sociálních problémů tedy spočívá na obcích.⁷

Sociální služby jsou vybudovány na základech partnerství mezi jednotlivcem, obcí, krajem, neziskových organizací a státem.⁸

V roce 2006 schválila Poslanecká sněmovna Parlamentu nový zákon o sociálních službách, který vstoupil v platnost 1. ledna 2007. Jednou z nejvýznamnějších změn, kterou tento zákon přinesl, byl nový způsob financování sociálních služeb.⁹

⁴ Srov. *Bílá kniha v sociálních službách*. Praha, 2003, s. 11-14.

⁵ Srov. MATOUŠEK, O. Klientův přirozený svět a sociální služby. *Sociální práce*, roč. 2004, č. 3, s. 57-66.

⁶ Srov. PRŮŠA, L. *Model optimálního uspořádání sociálních a zdravotních služeb na regionální úrovni*. Praha: VÚSP, 2008, s. 4.

⁷ Srov. PRŮŠA, L. *Sociální služby – srovnání ČR a EU*. Praha: VÚSP, 2008, s. 8.

⁸ Srov. Tamtéž, s. 18.

⁹ Srov. PRŮŠA, L. *Model optimálního uspořádání sociálních a zdravotních služeb na regionální úrovni*. Praha: VÚSP, 2008, s. 4.

Zcela nový nástroj financování sociálních služeb představuje nová sociální dávka příspěvek na péči. Vedle příspěvku na péči a úhrady od uživatele sociálních služeb jsou zaregistrovaným poskytovatelům sociálních služeb poskytovány dotace ze státního rozpočtu.¹⁰

1.1.1 Základní pojmy

Sociální služba

Sociální služba je činnost, která zajišťuje pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo zajišťuje prevenci sociálního vyloučení.¹¹

Zřizovatelé sociálních služeb

Zřizovateli zařízení poskytujících sociální služby mohou být obce, kraje a MPSV. V rámci samostatné působnosti mohou obce zřizovat organizační složky, které nemají právní subjektivitu, nebo příspěvkové organizace, které samostatnou právní subjektivitu mají. Stejně jako obce mohou být zřizovateli sociálních služeb kraje. Ministerstvo práce a sociálních věcí je zřizovatelem specializovaných ústavů s celostátní působností. Zřizovatelem sociálních služeb mohou být i nestátní a neziskové organizace. Výjimku tvoří nadace, které mohou činnost poskytovatelů pouze financovat.¹²

Poskytovatelé sociálních služeb

Jsou subjekty provozující státní nebo nestátní sociální služby.¹³

Uživatelé sociální služby

Jsou osoby, které mají zvláštní potřeby, na něž služby reagují.¹⁴

Cílová skupina uživatelů

Skupina osob definovaná nepříznivou sociální situací, které je určena sociální služba.¹⁵

¹⁰ Srov. PRŮŠA, L. *Sociální služby – srovnání ČR a EU*. Praha: VÚSP, 2008, s. 19-21.

¹¹ Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, § 3.

¹² Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007, s. 12.

¹³ Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008, s. 87.

¹⁴ Srov. Tamtéž, s. 87.

¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 35.

Nestátní a neziskové organizace:

občanská sdružení

obecně prospěšné společnosti

církevní právnické osoby¹⁶

Zájemce o sociální službu

Osoba, která se informuje o možnostech a podmínkách poskytování sociální služby.¹⁷

Nepříznivá životní situace

„Rozumí se jí oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných vážných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením.“¹⁸

Přirozené sociální prostředí

„Rodina a sociální vazby k osobám blízkým, domácnost osoby a sociální vazby k dalším osobám, se kterými sdílí domácnost a místa, kde osoby pracují, vzdělávají se, bydlí a realizují běžné sociální aktivity.“¹⁹

Standardy sociálních služeb

Právní předpis, který je závazný od 1. 1. 2007. Standardy popisují, jak mají vypadat kvalitní sociální služby.²⁰

Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav

Nepříznivý zdravotní stav, který má podle lékařů trvá déle než jeden rok.²¹

Sociální začleňování

Proces, při kterém sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené osoby

¹⁶ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007, s. 12.

¹⁷ Srov. Tamtéž, s. 12.

¹⁸ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, § 3.

¹⁹ Tamtéž, § 3.

²⁰ Srov. Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách v platném znění.

²¹ Srov. Zákon č. 151/1991 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění, § 26.

dosáhnou možností, které jim napomáhají plně se zapojit do ekonomického, sociálního a kulturního života a umožňují jim žít běžným způsobem života.²²

Sociální vyloučení

„Vyčlenění osoby mimo běžný život společnosti a nemožnost se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace.“²³

Příspěvek na péči

Sociální dávka poskytovaná podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění osobám závislým na péči jiné fyzické osoby, k zajištění potřebné pomoci.²⁴

1.1.2 Základní druhy a formy poskytování sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění

Druhy sociálních služeb:

Služby sociální péče

Služby sociální péče pomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost. Jejich cílem je umožnit jim zapojit se v nejširší míře do běžného života. Pokud to vylučuje jejich zdravotní stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení. Každý má právo na poskytování služeb sociální péče v nejméně omezujícím prostředí.²⁵

Mezi služby sociální péče patří:

osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením domovy

²² Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, § 3.

²³ JIHOČESKÝ KRAJ *Průvodce sociálními službami v Jihočeském kraji*, České Budějovice, 2010, s. 7

²⁴ Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008, s. 162-163.

²⁵ Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, § 38.

pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče.²⁶

Služby sociální prevence

„Služby sociální prevence napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu společnosti, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.“²⁷

Mezi služby sociální prevence patří:

raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, intervenční centra, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy, sociální rehabilitace.²⁸

Sociální poradenství

Základní sociální poradenství poskytuje osobám informace, které přispívají k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb. Všichni poskytovatelé sociálních služeb jsou povinni tuto činnost zajistit.²⁹

Odborné sociální poradenství je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých sociálních skupin osob. Poskytuje se v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí. Součástí odborného

²⁶ Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění § 39 - § 52.

²⁷ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, § 53.

²⁸ Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, § 54 - § 70.

²⁹ Srov. Tamtéž, § 37.

sociálního poradenství je půjčování kompenzačních pomůcek. Služba odborného sociálního poradenství obsahuje zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv.³⁰

Formy poskytování sociálních služeb:

pobytové - služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb

ambulantní – služby, za kterými osoba dochází nebo je doprovázena nebo dopravována do zařízení sociálních služeb a součástí služby není ubytování

terénní – služby, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí³¹

1.1.3 Registrace poskytovaných sociálních služeb

Sociální služby lze poskytovat pouze na základě oprávnění k poskytování sociálních služeb. Toto oprávnění se nazývá registrace. Registr poskytovatelů sociálních služeb tvoří ucelený informační systém o sociálních službách. V listinné podobě vede registr poskytovatelů sociálních služeb krajský úřad. V elektronické podobě spravuje registr poskytovatelů sociálních služeb MPSV ČR. Registrace poskytovatelů sociálních služeb chrání uživatele, aby nebyla poškozována jejich lidská práva a snižována lidská důstojnost.³²

Podmínky registrace dle § 79 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění

- podání písemné žádosti o registraci
- odborná způsobilost fyzických osob, které budou přímo poskytovat sociální služby
- bezúhonnost
- zajištění hygienických podmínek, jsou-li služby poskytovány v zařízení sociálních služeb

³⁰ Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, § 37.

³¹ Srov. Tamtéž, § 33.

³² Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007, s. 46.

- vlastnické nebo jiné právo k objektu či prostorám, v nichž budou sociální služby poskytovány
- zajištění materiálních a technických podmínek odpovídajících druhu poskytovaných sociálních služeb
- skutečnost, že na majetek fyzické nebo právnické osoby, která je žadatelem o registraci, nebyl prohlášen konkurs³³

Registrujícím orgánem je příslušný krajský úřad, který je rovněž pověřen inspekční činností. Registrující orgán může registraci také zrušit. Ke zrušení registrace dojde, pokud poskytovatel sociálních služeb přestane splňovat podmínky pro registraci, nebo závažně poruší své povinnosti, nebo nesplňuje standardy kvality sociálních služeb a tento nedostatek neodstraní. Zrušení registrace má sankční charakter. O zrušení registrace může poskytovatel požádat i sám, pokud chce svoji činnost ukončit.³⁴

1.1.4 Standardy kvality sociálních služeb

K ověřování kvality sociálních služeb slouží Standardy kvality sociálních služeb. Vycházejí z naplňování základních lidských práv a svobod tak, jak jsou zakotveny v právních dokumentech České republiky. Tyto standardy se týkají všech sociálních služeb. Popisují jak má vypadat kvalitní sociální služba. Znění kritérií standardů je stanoveno v příloze č. 2 vyhlášky MPSV č. 505/2006 Sb., prováděcího předpisu k zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění. Každý poskytovatel sociální služby je povinen mít všechny standardy písemně zpracovány ve své dokumentaci, s ohledem na charakter poskytované služby. U jednotlivých standardů musí mít definovány důležitá kritéria (např. cíl, poslání).³⁵

Standardy kvality sociálních služeb

oblast procesní

- *Standard 1 Cíle a způsoby poskytování sociálních služeb*

³³ Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, § 79.

³⁴ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007, s. 46-47.

³⁵ Srov. MPSV. *Standardy kvality sociálních služeb*. Praha, 2005, s. 2.

Shrnutí požadavků na cíle a způsoby poskytování sociálních služeb. Stanovení jasných postupů a jejich formulování v metodice zařízení.³⁶

- *Standard 2 Ochrana práv osob*

Respektování lidských práv uživatelů služeb, zejména ochrana osobní svobody, soukromí, osobních údajů, práva na vzdělání a svobodnou volbu povolání, ochrana před diskriminací.³⁷

- *Standard 3 Jednání se zájemcem o sociální službu*

Nabídka služby poskytovatelem a zjištění potřeb zájemce o službu. Dobrá informovanost zájemce o službu o podmínkách poskytování služby. Potřeby určuje vždy zájemce.³⁸

- *Standard 4 Smlouva o poskytování sociální služby*

Dohoda musí stanovit všechny důležité aspekty poskytování služby. Dohoda by měla být písemná a musí být evidována.³⁹

- *Standard 5 Individuální plánování průběhu sociální služby*

Průběh služby je plánován. Musí být individuálně přizpůsoben potřebám jednotlivých uživatelů a zachycen v jejich dokumentaci.⁴⁰

- *Standard 6 Dokumentace o poskytování sociální služby*

Zařízení definuje, jaké údaje potřebuje pro kvalitní a bezpečné poskytování sociální služby. Zpracování osobních údajů musí odpovídat platným obecně závazným předpisům.⁴¹

- *Standard 7 Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování sociální služby*

Stanovení postupu pro přijímání a vyřizování stížností na kvalitu a způsob poskytování sociálních služeb.⁴²

- *Standard 8 Návaznost poskytované sociální služby na další dostupné zdroje*

Zajištění odborných služeb prostřednictvím spolupráce s externími odborníky.⁴³

³⁶ Srov. MPSV. Standardy kvality sociálních služeb. Praha, 2005, s. 3.

³⁷ Srov. Tamtéž, s. 3-4.

³⁸ Srov. Tamtéž, s. 4.

³⁹ Srov. Tamtéž, s. 5.

⁴⁰ Srov. Tamtéž, s. 6.

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 6.

⁴² Srov. Tamtéž, s. 7.

⁴³ Srov. Tamtéž, s. 8.

oblast personální

- *Standard 9* *Personální a organizační zajištění sociální služby*

Vedení zařízení stanoví strukturu a odpovídající personální zajištění služeb.⁴⁴

- *Standard 10* *Profesní rozvoj zaměstnanců*

Stanovení zajištění profesního rozvoje pracovních týmů i jednotlivých pracovníků.⁴⁵

oblast provozní

- *Standard 11* *Místní a časová dostupnost poskytované sociální služby*

Upřesnění požadavků na místní a časovou dostupnost služeb pro uživatele.⁴⁶

- *Standard 12* *Informovanost o poskytované sociální službě*

Shrnutí informací o zařízení a poskytovaných službách a stanovení formy jejich zveřejnění.⁴⁷

- *Standard 13* *Prostředí a podmínky*

Shrnutí základních technických předpokladů pro poskytování služeb, aby byly plněny všechny platné obecně závazné normy související s poskytováním sociálních služeb.⁴⁸

- *Standard 14* *Nouzové a havarijní situace*

Stanovené postupy pro řešení nouzových a havarijních situací.⁴⁹

- *Standard 15* *Zvyšování kvality sociální služby*

Specifikace postupu zařízení při péči o zajištění kvality svých služeb. Důležitý je systém průběžného hodnocení.⁵⁰

Standardy sociálních služeb se týkají všech sociálních služeb a jsou proto formulovány obecně. Standardy jsou souborem kritérií, jejichž prostřednictvím je definována úroveň kvality poskytování sociálních služeb. Standardy kvality sociálních služeb jsou přínosem pro poskytovatele i uživatele služeb. Zavedení standardů umožňuje porovnávat efektivitu jednotlivých druhů služeb a efektivitu různých sociálních zařízení. Hlavním smyslem standardů je zajistit, aby poskytování služby chránilo práva uživatelů sociálních služeb i poskytovatelů sociálních služeb.⁵¹

⁴⁴ Srov. MPSV. Standardy kvality sociálních služeb. Praha, 2005, s. 10.

⁴⁵ Srov. Tamtéž, s. 10-11.

⁴⁶ Srov. Tamtéž, s. 13.

⁴⁷ Srov. Tamtéž, s. 13.

⁴⁸ Srov. Tamtéž, s. 14.

⁴⁹ Srov. Tamtéž, s. 14.

⁵⁰ Srov. Tamtéž, s. 15.

⁵¹ Srov. Tamtéž, s. 1-2.

1.2 Komunitní plánování

1.2.1 Komunitní práce

„Komunitní práce je metoda řešení sociálních problémů prostřednictvím podpory společenství – komunit – v místech, kde lidé žijí a kde problémy vznikají.“⁵²

Komunitní práce pomáhá lidem, aby společnou aktivitou vyřešili problém místní komunity a zlepšili podmínky svého života v komunitě.⁵³

Podstatou komunitní práce je podpořit lidi a lidské společenství, aby mohli své problémy řešit vlastními silami. Komunitní práce nevidí problémy jako individuální, ale v jejich společenském kontextu. Zapojuje do řešení problému občany, místní organizace a instituce. Komunitní práce staví na síti neformálních vztahů. Důležité v komunitní práci je držet skupinu aktivní.⁵⁴

Znaky komunitní práce:

- řeší problémy v místním společenství
- vztahuje problémy jedinců a skupin ke zdrojům a možnostem místní komunity
- zapojuje do řešení problému a života komunity občany, místní organizace a instituce
- vede k přerozdělení zdrojů, odpovědnosti a kompetencí
- dává lidem možnost ovlivnit dění, které se jich týká⁵⁵

Metodou komunitní práce lze řešit problémy v oblasti sociálních služeb. Je velmi variabilní, neboť každá situace vyžaduje odlišné řešení, což klade důraz na kreativitu všech zainteresovaných lidí do komunitní práce.⁵⁶

⁵² Kolektiv autorů *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha: Socioklub, 2007, s. 173.

⁵³ Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*, Praha: Portál, 2008, s. 87

⁵⁴ Srov. Tamtéž, s. 171-175.

⁵⁵ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2008, s. 253-254.

⁵⁶ Srov. Tamtéž, s. 255.

1.2.2 Základní pojmy

Komunita

Je tvořena lidmi, kteří žijí na společném území.⁵⁷

Komunitní práce

„Metoda směřující k vyvolání a podporování změny v rámci místního společenství.“⁵⁸

Komunitní plánování

Přímé vyjednávání mezi zřizovateli, poskytovateli a uživateli služeb. Cílem vyjednávání je zlepšit místní sociální politiku a charakter poskytovaných sociálních služeb.⁵⁹

Podstata této metody spočívá ve vzájemné aktivní spolupráci těch, kterých se daná oblast nějakým způsobem dotýká.⁶⁰

Komunitní plán

Je výsledkem vyjednávání mezi zřizovateli, poskytovateli a uživateli sociálních služeb.⁶¹

Účastník plánování sociálních služeb

Uživatel, zadavatel, poskytovatel, ale i další osoba či organizace, která je zainteresovaná na plánovaném problému a účastní se jeho řešení.⁶²

Řídící skupina

Jedná se o skupinu sestavenou dle principu triády. Je odpovědná za průběh procesu plánování.⁶³

SWOT analýza

S - strengths (silné stránky)

W- weaknesses (slabé stránky)

⁵⁷ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2008, s. 253.

⁵⁸ MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2008, s. 254.

⁵⁹ Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál: 2008, s. 87

⁶⁰ Srov. MPSV. *Metodiky pro plánování sociálních služeb*. Praha, 2007, s. 2.

⁶¹ Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008, s. 87.

⁶² Srov. Tamtéž, s. 2.

⁶³ Srov. MPSV. *Metodiky pro plánování sociálních služeb*. Praha, 2007, s. 2.

O - opportunities (příležitosti)

T - threats (hrozby)

Nástroj pro získání informací pro plánování.⁶⁴

Pracovní skupina

Je tvořena uživateli, zadavateli a poskytovateli a dalšími účastníky. Řeší konkrétní úkol.⁶⁵

Triáda

Je označení pro vzájemné partnerství mezi uživatelem, poskytovatelem a zadavatelem sociálních služeb.⁶⁶

Kritéria kvality plánování sociálních služeb

Jsou nástrojem k dosažení kvality sociálních služeb a vzájemné provázanosti plánů rozvoje sociálních služeb na místní a krajské úrovni.⁶⁷

1.2.3 Komunitní plánování

„Posláním komunitního plánování je zajišťování dostupnosti sociálních služeb. Prakticky se jedná o zjištění stavu poskytování sociálních služeb v dané lokalitě a zároveň potřeb, které nejsou naplněny. Srovnáním těchto dvou základních parametrů a v souladu s množstvím finančních prostředků, které obec na sociální služby vynakládá, vzniká v procesu vzájemných konzultací komunitní plán, který je konsenzem mezi tím, co je možné, a tím co bylo označeno jako potřebné či prioritní. Komunitní plánování představuje cyklický, spirálovitě se opakující proces. Slovo komunitní dává tušit, že celé plánování sociálních služeb probíhá za účasti komunity – v případě sociálních služeb se tedy jedná zejména o zástupce uživatelů, poskytovatelů

⁶⁴ Srov. ZATLOUKAL, L. *Plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008, s. 108.

⁶⁵ Srov. MPSV *Metodiky pro plánování sociálních služeb*. Praha, 2007, s. 2.

⁶⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 2.

⁶⁷ Srov. MPSV *Kritéria kvality plánování sociálních služeb*. Praha, 2004, s. 3.

*a zadavatelů sociálních služeb, ale i další veřejnosti, jíž je téma sociálních služeb blízké.*⁶⁸

Komunitní plánování sociálních služeb je přístup plánování sociálních služeb, aby odpovídaly místním specifikům a potřebám občanů. Je to hledání nejlepších řešení v oblasti sociálních služeb.⁶⁹

Na základě plánování sociálních služeb na nejnižší úrovni, tzn. obcí a měst se vytváří systém služeb odpovídající potřebám občanů určitého území. Lidé se sami podílejí na plánování služeb podle toho co jim vyhovuje a naplňuje jejich potřeby. Měli by o svých zájmech a potřebách diskutovat a hledat společná řešení. V komunitním plánování je kladen důraz na zapojování všech, kterých se daná oblast týká, na vyjednávání, na dosažení výsledku, který je podporován většinou účastníků. Nejdůležitějšími účastníky komunitního plánování jsou uživatelé.⁷⁰

Komunitní plánování sociálních služeb je přínosem pro obce z několika hledisek:

- systém sociálních služeb odpovídá zjištěným potřebám a je schopen reagovat na změny
- efektivní vynakládání finančních prostředků pouze na služby, které jsou potřebné
- radnice je vnímána jako iniciativnější a otevřenější
- veřejnost lépe přijímá rozhodnutí, jelikož je aktivně zapojena do procesu
- lepší možnosti řešení, existuje zpětná vazba
- systém sociálních služeb je srozumitelný, má jasně daná pravidla⁷¹

Zapojení veřejnosti do komunitního plánování sociálních služeb je posilování motivace a zvýšení zájmu občanů. Mezi veřejností se nacházejí i odborníci, kteří obvykle poskytují kvalifikované odborné podněty, které jsou přínosem pro plánování sociálních služeb.⁷²

⁶⁸ TOPOLOVSKÝ, M. a kol. *Průvodce procesem komunitního plánování sociálních služeb*. MPSV ČR, Praha, 2004, s. 7.

⁶⁹ Srov. ORINIAKOVÁ, P., ROSECKÝ, D. *Komunitní plánování sociálních služeb*. MPSV. s. 4

⁷⁰ Srov. Tamtéž, s. 7-10

⁷¹ Srov. TOPOLOVSKÝ, M. a kol. *Průvodce procesem komunitního plánování sociálních služeb*. MPSV ČR, Praha, 2004, s. 9-10.

⁷² Srov. ORINIAKOVÁ, P., ROSECKÝ, D. *Komunitní plánování sociálních služeb*. MPSV. s. 5-6

„Z hlediska sociálně psychologického je komunitní plánování obce participace veřejnosti na demokratickém rozhodování. To nutně od představitelů a zástupců obce vyžaduje reflexi vlastních postojů k otázkám rozhodování. Nevyhnutelně také vyžaduje, aby si přáli, že veřejnost bude do jejich rozhodování mluvit.“⁷³

1.2.4 Kritéria kvality plánování sociálních služeb

Plánování sociálních služeb je běžným přístupem k zajištění potřebné sítě sociálních služeb v obcích a krajích. Kritéria kvality sociálních služeb byla vytvořena v rámci veřejné zakázky MPSV. Pracovní skupina byla složenou z odborníků v oblasti plánování sociálních služeb na všech úrovních. Jednotlivá kritéria byla před zveřejněním ověřena v praxi v několika městech. Ověřování probíhalo formou rozhovorů s pracovníky odpovědnými za plánování sociálních služeb.⁷⁴

Kritéria jsou zaměřena na tyto klíčové oblasti:

Legitimita

- samospráva schválila usnesením vytvoření Plánu rozvoje sociálních služeb
- je schválen záměr tvorby Plánu rozvoje sociálních služeb a obsahuje prvky obsažené v popisu kritéria
- plán rozvoje sociálních služeb je schválen samosprávou⁷⁵

Popis aktuální situace

- analýza existujících zdrojů pro zajištění sociálních služeb obsahuje všechny potřebné údaje
- zjišťování potřeb existuje, je kvalitní, opakovatelné, kontrolovatelné
- analýza zdrojů pro zajištění sociálních služeb je vztažena ke zjištěným potřebám⁷⁶

⁷³ ÚLEHLA, I. První kroky komunitního plánování. [cit. 2012-03-29]. Dostupné z http://www.komplan.cz/soubory/prvni_kroky.pdf

⁷⁴ Srov. MPSV. Kritéria kvality plánování sociálních služeb, Praha, 2004, s. 4-5.

⁷⁵ Srov. Tamtéž, s. 6.

⁷⁶ Srov. MPSV. Kritéria kvality plánování sociálních služeb. Praha. 2004, s. 7.

Kvalifikace a kompetentnost

- jsou stanoveny požadavky na kvalifikaci a kompetentnost osob v organizační struktuře procesu
- je zajištěno vzdělávání účastníků procesu⁷⁷

Řízení procesu a plánování

- je definována organizační struktura procesu plánování, popis činnosti, rozhodovací pravomoci
- jsou zpracována a schválena pravidla upravující postavení a způsoby jednání skupin podílejících se na plánování sociálních služeb
- členové pracovních skupin jsou obeznámeni s postupy práce a s formou výstupů pracovní skupiny
- při jednání skupin podílejících se na plánování sociálních služeb je upřednostňováno konsensuální rozhodování
- je zajištěna informovanost uvnitř systému⁷⁸

Zapojování

- je doložen postup zapojování
- uživatelé, poskytovatelé i zadavatelé jsou zastoupeni v organizační struktuře a podílejí se na rozhodování
- uživatelé, poskytovatelé i zadavatelé jsou zapojeni do přípravy a zpracování Plánu rozvoje sociálních služeb a veřejnost má možnost připomínkovat priority, opatření a aktivity⁷⁹

⁷⁷ Srov. MPSV. Kritéria kvality plánování sociálních služeb. Praha, 2004, s. 8.

⁷⁸ Srov. Tamtéž, s. 9.

⁷⁹ Srov. Tamtéž, s. 11.

Plán rozvoje sociálních služeb

- plán obsahuje uvedené náležitosti
- plán rozvoje sociálních služeb je v souladu s jeho záměrem
- plán rozvoje sociálních služeb je v souladu s dokumenty nižší a vyšší úrovně
- v plánu jsou odděleny sociální služby od ostatních služeb
- existují vazby mezi prioritami, opatřeními a aktivitami⁸⁰

Informovanost

- existuje písemný postup informování občanů v území
- jsou doloženy způsoby, četnost a aktuálnost informování⁸¹

Zvyšování kvality procesu

- existují postupy pro monitorování a vyhodnocování klíčových oblastí v procesu plánování sociálních služeb a implementace plánu
- postupy jsou realizovány v praxi a zjištění z nich jsou využívána ke zlepšování kvality procesu
- v procesu je využívána externí podpora⁸²

Použití kritérií kvality plánování sociálních služeb by mělo vést k rozvíjení efektivních postupů v oblasti plánování sociálních služeb. Mohou sloužit jako hodnotící nástroj. Jsou vodítkem pro metodickou a vzdělávací činnost v procesech plánování sociálních služeb.⁸³

1.2.5 Principy komunitního plánování sociálních služeb

Principy procesu komunitního plánování sociálních služeb tvoří základ pro všechny aktivity. Míra jejich naplňování je rozhodující pro kvalitu celého procesu.⁸⁴

⁸⁰ Srov. MPSV. Kritéria kvality plánování sociálních služeb. Praha, 2004, s. 12-13.

⁸¹ Srov. Tamtéž, s. 14.

⁸² Srov. Tamtéž, s. 15-16.

⁸³ Srov. Tamtéž, s. 2-3

⁸⁴ Srov. MPSV. Principy komunitního plánování sociálních služeb, Praha, 2005, s. 1

Partnerství a spolupráce

Partnerství vychází z potřeb a cílů všech účastníků. Uplatňovat princip partnerství znamená hledat partnery, kterých se problém týká, kdo může mít užitek z vyřešení problému. Pomocí partnerství můžeme také získat potřebné zdroje. Důležité je, aby si jednotliví partneři vymezili svoji roli v projektu komunitního plánování. Partnerstvím získáváme udržitelnost a zvyšuje se pravděpodobnost přijetí projektu. Jednotliví partneři předávají reference svým cílovým skupinám a rozšiřují okruh veřejnosti, která může projekt podpořit.⁸⁵

Zapojování místního společenství

Zapojení lidí, kteří žijí v obci, napomáhá podpořit dosažení stanovených cílů. Předpokladem dobré komunikace s veřejností je dobrá komunikace uvnitř týmu realizátorů. Cílem komunikace s veřejností je zajistit průhlednost aktivit, získání důvěry a poskytnutí zpětné vazby. Komunikace s veřejností nesmí být zúžena pouze na předávání informací. Je nutné, aby se veřejnost na plánování sociálních služeb přímo podílela. Pokud se veřejnost přímo účastní je zvýšena pravděpodobnost, že pozitivně přijme konečná rozhodnutí.⁸⁶

Potřeby a priority

Posláním sociálních služeb je pomáhat lidem při řešení jejich nepříznivé sociální situace, reagovat na jejich existující potřeby. Na otázku jaké sociální služby je potřeba v obci zřídit a poskytovat mohou nejlépe odpovědět ti, kteří v obci žijí. Priority rozvoje sociálních služeb jsou však i otázkou zdrojů, které budou při dosahování cílů k dispozici. Potřeby nebudou totožné u stejných cílových skupin ve dvou rozdílných obcích a řešení obdobných problémů na dvou místech nebude probíhat stejně.⁸⁷

⁸⁵ Srov. MPSV. Principy komunitního plánování sociálních služeb. Praha, 2005, s. 3

⁸⁶ Srov. Tamtéž, s. 2

⁸⁷ Srov. Tamtéž, s. 3-4

Důraz na proces plánování

Je potřeba realizovat proces takovým způsobem, aby bylo možné zachovat jeho kontinuitu. Dohodnout se na prioritách a stanovit si cíle, které jsou splnitelné. Kontinuita plánování umožňuje postupné zlepšování situace. Všechny potřeby nelze vyřešit najednou.⁸⁸

Kompromis přání a možností

Komunitní plánování sociálních služeb nemůže najednou splnit všechna přání. Přinese mnoho konfliktních situací. Konflikt dává příležitost k nalezení řešení a komunitní plánování nalezení řešení podporuje. Musíme hledat kompromisní řešení, mezi tím co bychom chtěli, a tím, co si můžeme dovolit. Vždy je reálné takové řešení, které odpovídá zdrojům, které máme k dispozici.⁸⁹

1.2.6 Proces komunitní práce

Proces komunitní práce dělíme do čtyř částí

- zjišťování a analýza potřeb
- plánování
- realizace
- vyhodnocení⁹⁰

Zjišťování a analýza potřeb

Komunitní práce by měla začít zjišťováním potřeb v místní komunitě. Zjišťování potřeb se většinou provádí metodou SWOT analýzy, která popisuje dané území z hlediska čtyř charakteristik. Jsou to přednosti, nedostatky, hrozby a příležitosti. Při vyhodnocování zjištěných informací je důležité dobře pojmenovat problémy, znamená to správně je specifikovat a konkretizovat, aby byly řešitelné v kratším

⁸⁸ Srov. MPSV. Principy komunitního plánování sociálních služeb, Praha, 2005, s. 5

⁸⁹ Srov. Tamtéž, s. 5

⁹⁰ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2008, s. 262.

časovém horizontu, lidé jsou pak schopni se zmobilizovat k jeho řešení. Zároveň je třeba identifikovat klíčovou osobu, která má podstatný vliv na vyřešení problému.⁹¹

Plánování

Ve fázi plánování musí realizátoři procesu formulovat správně cíl procesu, prostředky vedoucí ke změně, odhadnout časovou, finanční a personální náročnost a zvolit vhodné metody, jak zapojit obyvatele místní komunity, spolupracovat s místní správou a podnikatelskými subjekty, zajistit publicitu. Toto vše zahrnuje dobrý projekt, který je základem úspěšné realizace procesu. Dobrý projekt je důležitý i pro vnější prezentaci a získání finančních prostředků.⁹²

Realizace plánu

V této fázi jde především o komunikaci nejen uvnitř realizačního týmu, ale i navenek. Velkou pozornost je nutné věnovat vztahům s veřejností, neboť veřejnost dokáže motivovat rozhodující skupinu a přimět ji k podílení se na projektu. S tím úzce souvisí i získávání finančních prostředků na realizaci. Dobře zacílená propagace mobilizuje finanční a lidské zdroje a vede k úspěchu. Největší odpovědnost v této fázi spočívá na řídicí skupině.⁹³

Vyhodnocení

Shrnuje hodnocení různých zájmových skupin v rámci komunity a je nutnou podmínkou pro další pokračování projektu komunitního plánování.⁹⁴

Přístupy k vyhodnocování:

- vědecký přístup, který pracuje s hypotézami
- přístup zaměřený na uživatele ve kterém se oslovují další lidé spojení s programem a pokládají se jim zjišťovací otázky, zda-li se naplnilo očekávání

⁹¹ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha. Portál, 2008, s. 263.

⁹² Srov. Tamtéž, s. 263-264.

⁹³ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha. Portál, 2008, s. 264-265.

⁹⁴ Srov. Tamtéž, s. 265.

- přístup zaměřený na rozvoj organizace, zaměření na zlepšování organizace, která činnost realizuje⁹⁵

Metody hodnocení

- dotazníky a průzkum mínění
- revize záznamů organizace, většinou však nevyovídá o kvalitě aktivit
- návštěva vyhodnocovatele na místě, kde projekt probíhá
- diskuze vyhodnocovatele s lidmi, kteří se účastní programu⁹⁶

Hodnocení bývá zanedbávanou fází, nejen z důvodu časového, ale i nedostatku finančních prostředků. Dobré vyhodnocení je však velkým pomocníkem dalšího plánování.⁹⁷

1.2.7 Evaluace v procesu komunitního plánování

Evaluace je proces sběru informací a jejich následného zhodnocení o průběhu tvorby a implementace komunitního plánu. Evaluace se může zaměřovat na různé aspekty komunitního plánování, podle toho, co se chceme o komunitním plánu dovědět.⁹⁸

Druhy evaluace

- evaluace cílů – hodnocení skutečných cílů nově vytvořené služby a jak se je daří dosahovat
- evaluace posunu – informace o tom co funguje a nefunguje a proč
- evaluace kvalitativních výsledků – dopad poskytovaných služeb na cílové skupiny uživatelů⁹⁹

Kvalitní evaluace by měla splňovat následující kritéria:

- užitečnost
- proveditelnost

⁹⁵ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. Metody řízení sociální práce. Praha: Portál, 2008, s. 265.

⁹⁶ Srov. Tamtéž, s. 265-266.

⁹⁷ Srov. Tamtéž, s. 266.

⁹⁸ Srov. MPSV Deset kroků procesu komunitního plánování – krok 9. Ústí nad Labem, s. 6.

⁹⁹ Srov. Tamtéž, s. 6.

- technická adekvátnost¹⁰⁰

Při sběru dat u evaluace můžeme použít tyto techniky: dotazníky, rozhovory, pozorování, analýzu dokumentace a výstup z informačního systému.¹⁰¹

Zpráva o evaluaci cílů komunitního plánu by měla být určena všem aktérům procesu komunitního plánování. Měla by být zpracována v několika verzích podle toho, komu z aktérů je určena. Závěry by měly být formulovány ve vztahu k různým cílovým skupinám.¹⁰²

1.3 Základní údaje o regionu Písek

1.3.1 Vymezení pojmu regionu Písek

„Komunitní plánování sociálních služeb Písek se realizuje na území správního obvodu obce s rozšířenou působností Písek. Území se nachází v severozápadní části Jihočeského kraje, sousedí s regiony Milevsko, Týn nad Vltavou, České Budějovice, Vodňany Strakonice, Blatná a Příbram. Správní obvod obce s rozšířenou působností (SO ORP) Písek zahrnuje čtyři administrativní celky: Mirovice, Mirovice, Písek a Protivín. Centra těchto obvodů mají zároveň statut města. Správní obvod čítá 49 obcí, které jsou dále rozčleněny na 157 částí obcí. Z celkového počtu spadá sedm obcí do správního obvodu obce s pověřeným obecním úřadem (SO OPOÚ) Mirovice: Boudy, Cerhonice, Čimelice, Mirovice, Rakovice, Smetanova Lhota, Varvažov. Dalších dvanáct obcí přísluší do správního obvodu Mirovice: Horosedly, Kožlí, Králova Lhota, Lety, Minice, Mirovice, Mišovice, Myslín, Nerestce, Nevězice, Orlík nad Vltavou a Probulov. Součástí správního obvodu Protivín je pět následujících obcí: Paseky, Protivín, Skály, Tálín, Žďár. Do správního obvodu Písek patří zbývajících dvacet pět obcí: Albrechtice nad Vltavou, Čížová, Dobeš, Dolní Novosedly, Drhovle, Heřmaň, Kestřany, Kluky, Křenovice, Olešná, Oslov, Ostrovec, Písek, Podolí I, Předotice, Putim, Ražice, Slabčice, Temešvár, Vlastec, Vojníkov, Vráž, Vrcovice, Záhoří, Zvíkovské

¹⁰⁰ Srov. MPSV. Deset kroků procesu komunitního plánování – krok 9. Ústí nad Labem, s. 7.

¹⁰¹ Srov. Tamtéž, s. 9-11.

¹⁰² Srov. Tamtéž, s. 30.

Podhradí. V centru regionu, v městě Písku žije 58 % všech obyvatel regionu, v menších centrech – Protivíně, Miroticích a Mirovicích žije 15 % obyvatel. Ve zbývajících 45 obcích žije pouze čtvrtina z celkového počtu obyvatel regionu.“¹⁰³

Rozložení regionu Písek je znázorněno na geografické mapě regionu Písek v příloze I.

1.3.2 Obyvatelstvo v jednotlivých obcích regionu Písek

V roce 2009 žilo v regionu Písek 51 760 obyvatel. Největším městem regionu je Písek. V daném období žilo v Písku 29 949 obyvatel. Dalšími významnými centry regionu jsou Protivín (4 983 obyvatel), Mirovice (1 597 obyvatel), Mirovice (1 191 obyvatel) a Čížová (1 018 obyvatel). V roce 2009 činil průměrný věk v České republice 40,6 let. Průměrný věk obyvatelstva v jednotlivých obcích správního obvodu Písek se pohybuje mezi 37,3 let a 54 let. Průměr regionu dosahuje 40,3 let. V některých menších obcích regionu Písek je však výrazně vyšší věkové složení obyvatel.¹⁰⁴

Změna věkového složení obyvatelstva v posledních letech je výsledkem dlouhodobého vývoje porodností, úmrtnosti a migrace. Významný pokles porodnosti nastal v souvislosti se změnami v naší zemi po roce 1989, kdy se změnil životní styl mladé generace. Mladí lidé zakládání rodiny odkládají, klesající porodnost v průběhu 90. let odstartovala populační stárnutí. Stárnutí populace na jihu Čech nevybočuje z demografické situace celé České republiky. Nejstarší obyvatelstvo žije v současnosti na území hlavního města Prahy. Jihočeský kraj dosahuje průměrných hodnot. Z meziokresního srovnání věkové struktury obyvatel v Jihočeském kraji je okres Písek „nejstarším“.¹⁰⁵

Stárnutí obyvatelstva na území ORP Písek znázorňují tabulky věkové struktury obyvatel na území ORP Písek uvedené v příloze II a III. Poskytla jsem tabulku věkové

¹⁰³ Socio-demografická analýza správního obvodu obce s rozšířenou působností Písek, 2010, s.3-4.

¹⁰⁴ Socio-demografická analýza správního obvodu obce s rozšířenou působností Písek. Písek, 2010, s. 10-11.

¹⁰⁵ Srov. Český statistický úřad“ Analýza - Změna věkového složení obyvatelstva a postupné stárnutí populace na jihu Čech. [online] [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xcr/redakce.nsf/i/analyza_zmena_vekove_slozeni...

struktury obyvatel v roce 2007 a v roce 2010, neboť tyto údaje se týkají období realizace Komunitního plánu sociálních služeb Písek.

1.3.3 Historie komunitního plánování na Písecku

Komunitní plánování sociálních služeb začalo probíhat na Písecku v roce 2000 jako součást česko-britského pilotního programu MOLSA.

Zapojeni byli zadavatelé, poskytovatelé a uživatelé sociálních služeb z celého okresu Písek. Během dvou let byl vypracován základní modul komunitního plánování a byly zmapovány poskytované služby. Došlo však k reformě státní správy a okres Písek se rozdělil na dva správní obvody. Správní obvod Písek a správní obvod Milevsko.

Všechny zpracované materiály se staly neaktuální. V roce 2005 se město Písek rozhodlo navázat na výstupy z projektu MOLSA a zahájilo přípravy na zpracování Komunitního plánu sociálních služeb Písek. V roce 2007 byl tento plán vypracován pro celý správní obvod obce s rozšířenou působností Písek, který zahrnuje 49 obcí. Plnění tohoto plánu bylo průběžně monitorováno. Komunitní plán sociálních služeb Písek se stal jedním z podkladů pro aktualizaci Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Jihočeského kraje.¹⁰⁶

1.4 Proces komunitního plánování regionu Písek

1.4.1 Organizační zajištění KPSS Písek

Realizátorem KPSS Písek je Město Písek a partnerem realizátora je Centrum pro komunitní práci jižní Čechy, které zajišťuje práce spojené s průběhem akce.

¹⁰⁶ Srov. Komunitní plán sociálních služeb Písek. Město Písek a CpKP jižní Čechy, 2007.

Organizační struktura

Řídící skupina

Vede proces komunitního plánování, připomínkuje a schvaluje výstupy z činnosti realizačního týmu a pracovních skupin, definuje priority v sociálních službách. Členy řídicí skupiny jsou zástupci zadavatelů, poskytovatelů a uživatelů sociálních služeb.

Poradní orgány

Sociální a zdravotní komise Rady města Písku, Rady města Protivína, sociální komise Čimelice. Tyto sociální komise připomínkují postup komunitního plánování a návrhy dokumentů.

Realizační tým

Centrum pro komunitní práci jižní Čechy, které zajišťuje práce spojené s průběhem akce.

Pracovní skupiny

Jsou týmy zástupců zadavatelů, uživatelů a poskytovatelů sociálních služeb a zástupci veřejnosti, které navrhnou strategii rozvoje sociálních a doprovodných služeb v regionu. Vzhledem k rozsáhlosti území správního obvodu Písek byly vytvořeny pracovní skupiny zaměřené na řešení problematiky jednotlivých cílových oblastí v Písku a pracovní skupiny místní pro Mirovice, Mirovice a Protivín.

Pracovní skupiny v rámci KPSS Písek:

Pracovní skupiny Protivínsko

Pracovní skupiny Miroticko

Pracovní skupiny Mirovicko

Pracovní skupina Písek – Podpora seniorů

Pracovní skupiny Písek – Podpora osob se zdravotním postižením

Pracovní skupiny Písek – Podpora rodin s dětmi (v krizové situaci)

Pracovní skupiny Písek – Podpora ostatních skupin ohrožených sociálním vyloučením

1.4.2 Průběh komunitního plánování

Komunitní plánování sociálních služeb v Písku bylo rozděleno do čtyř fází:

1. přípravná fáze probíhala v období září 2005 – duben 2006
2. analyticky popisná fáze probíhala v období květen 2006 – říjen 2006
3. fáze plánování probíhala v období listopad 2006 – červen 2007
4. realizační fáze probíhá od července 2007 – dosud

Realizace je uskutečňována dle plánů. Zároveň s realizací probíhá pravidelná kontrola a monitorování výsledků. Monitorovací zprávy jsou předkládány Krajskému úřadu Jihočeského kraje.

Základem komunitního plánování je společná formulace cílů a priorit, které jsou dále rozpracovány do konkrétně formulovaných opatření a aktivit.

Proces komunitního plánování byl zahájen zjišťováním potřeb sociálních služeb v regionu Písek. Oslovena byla široká veřejnost, poskytovatelé sociálních služeb a starostové obcí. Z průzkumu byly zmapovány silné a slabé stránky v poskytování sociálních služeb v našem regionu a byla vytvořena SWOT analýza, na základě které se stanovily cíle komunitního plánování a priority pro jednotlivé skupiny uživatelů sociálních služeb.

Průzkum názorů veřejnosti na sociální oblast

Zjišťování názorů veřejnosti se uskutečňovalo dotazníkovou metodou. Dotazník zjišťoval především informovanost občanů, využívání sociálních služeb občany, názory na chybějící služby, spokojenost se systémem sociálních služeb a preference důležitosti sociálních problémů. Dotazníky zároveň napomohly zapojit občany do aktivní spolupráce v oblasti problematiky sociálních služeb a zvýšení informovanosti o sociálních službách.¹⁰⁷

¹⁰⁷Srov. Komunitní plán sociálních služeb Písek. Město Písek a CpKP jižní Čechy, 2007.

„Dotazníkového šetření se zúčastnilo nejvíce osob seniorského věku. Celkem se dotazníkového šetření zúčastnilo 360 osob. Z toho 196 respondentů bylo z Písecka, 120 respondentů bylo z Protivínska, 24 respondentů bylo z Miroticka a 20 respondentů bylo z Mirovicka.“¹⁰⁸

Průzkum názorů poskytovatelů sociálních služeb

Názory poskytovatelů sociálních služeb byly zjišťovány prostřednictvím řízených rozhovorů. Tohoto průzkumu se zúčastnilo celkem 30 poskytovatelů sociálních služeb.¹⁰⁹

Průzkum názorů starostů obcí

Průzkum byl prováděn dotazníkovou metodou. Dotazník zjišťoval jaké jsou v jednotlivých obcích skupiny osob v nepříznivé sociální situaci, jaké jsou poskytovány sociální služby a kdo je poskytuje, které sociální služby občanům chybí a jakým způsobem jsou občané informováni o nabídce sociálních služeb.¹¹⁰

„Ze 49 rozeslaných dotazníků se vrátilo 36 dotazníků, do akce se tudíž zapojilo 73 % obcí.“¹¹¹

Výstupy z dotazníkových akcí, výstupy z řízených rozhovorů a další poznatky využily pracovní skupiny k vytvoření SWOT analýzy prioritních oblastí.

V rámci komunitního plánu byly rozpracovány 4 základních prioritních oblastí, které je potřeba v regionu Písek řešit.

- podpora seniorů
- podpora osob se zdravotním postižením
- podpora rodin s dětmi v krizové situaci
- podpora ostatních lidí ohrožených sociálním vyloučením

Pro jednotlivé priority byly vytvořeny SWOT analýzy a zvlášť byly vytvořeny SWOT analýzy pro oblast Miroticko, Mirovicko a Protivínsko.

¹⁰⁸ Komunitní plán sociálních služeb Písek. Město Písek a CpKP jižní Čechy, 2007.

¹⁰⁹ Srov. Komunitní plán sociálních služeb Písek. Město Písek a CpKP jižní Čechy, 2007.

¹¹⁰ Tamtéž

¹¹¹ Komunitní plán sociálních služeb Písek. Město Písek a CpKP jižní Čechy, 2007.

Na základě těchto SWOT analýz byl vytvořen Komunitní plán sociálních služeb Písek. Během realizace docházelo k pravidelnému monitorování plnění stanovených opatření a aktivit.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu v praktické části je zhodnotit proces a naplnění stanovených cílů komunitního plánování sociálních služeb v regionu Písek. Zjistit, zda v průběhu procesu komunitního plánování došlo k nějaké výrazné změně priorit.

2.2 Metodika výzkumu a stanovení hypotéz

Výzkumnou metodou byl zvolen kvalitativní výzkum prováděný technikou sekundární analýzy dat. Analyzovaná data se týkala naplňování cílů stanovených pro prioritní skupinu seniorů a osob se zdravotním postižením vymezených v Komunitním plánu sociálních služeb Písek na období 2007 – 2010. Data potřebná pro zpracování bakalářské práce byla získána z monitorovacích zpráv o plnění Komunitního plánu sociálních služeb Písek.

Stanovení hypotéz

V bakalářské práci jsem si stanovila čtyři hypotézy. Všechny čtyři hypotézy se týkají cílové skupiny seniorů a osob se zdravotním postižením. Tyto hypotézy jsem si stanovila na základě SWOT analýz komunitního plánování sociálních služeb pro jednotlivé oblasti regionu. To znamená ze SWOT analýz pro Písek, oblast Protivínska, Míroticka a Mirovicka. Vybrala jsem priority, které se vyskytovaly ve všech oblastech regionu Písek a staly se tak hlavními cíly komunitního plánování celého regionu Písek. Naplňování stanovených cílů jsem sledovala z hlediska dostatečné kapacity, dostupnosti a dodavatelského subjektu. Tato hlediska budu vztahovat ke slovu dostatečný, které používám ve stanovených hypotézách. Dostatečnost či dostatečná míra z mého hlediska znamená, že služba v současné době uspokojuje poptávku a je poskytována v celém regionu Písek.

Na základě mnou zvolených hledisek jsem stanovila čtyři hypotézy:

H1 a) Předpokládám, že služba pečovatelské služby pro seniory je zajištěna v dostatečné míře ve všech oblastech regionu Písek.

H1 b) Předpokládám, že služba zajištění stravování pro seniory je dostupná ve všech oblastech regionu Písek.

H2 Kapacita bytů zvláštního určení je v rámci regionu dostatečná.¹¹²

H3 Předpokládám, že dostupnost pobytových zařízení služeb pro seniory je z hlediska kapacity dostatečná.

H4 Sociální služby pro zdravotně postižené osoby jsou v regionu poskytovány v dostatečné míře.

K hypotéze č. 1

Jednou z priorit komunitního plánování sociálních služeb bylo zajistit terénní pečovatelskou službu v takovém rozsahu, aby byly pokryty požadavky nejen přímo ve městě, ale aby tato služba byla zajištěna i na venkově.

Ze získaných materiálů bylo zjištěno, že Město Písek zajišťuje terénní pečovatelskou službu prostřednictvím jeho příspěvkové organizace Pečovatelská služba a jesle města Písku. Služba je poskytována ve městě i na venkově. V rámci města doplňují nabídku terénní pečovatelské služby ještě dvě církevní organizace – Diakonie ČCE – středisko Blanka a Oblastní charita Písek. Uživatelé si tudíž mohou vybrat z nabídky více poskytovatelů.

Na Mirovicku je terénní pečovatelská služba dostupná. V této oblasti jsou požadavky plně pokryty. Zájemci jsou spokojeni. Pokud by vzrostla poptávka má Město Mirovice možnost zvýšit počet pečovatelek a službu rozšířit.

¹¹² Pozn. byty zvláštního určení jsou malometrážní byty v domech s pečovatelskou službou a bezbariérové byty. Jsou určeny především pro občany, kteří pobírají starobní důchod a pro občany, kteří jsou plně invalidní.

Na Protivínsku zajišťuje terénní pečovatelskou službu Město Protivím prostřednictvím jeho organizační složky a nezisková organizace Protivínská sedmikráska. Poskytovatelé se navzájem doplňují. Kapacita je v současné době dostatečná.

Na Miroticku není terénní pečovatelská služba poskytována. Dosud se nenašel dodavatel, který by službu zajišťoval.

Z daného zjištění je patrné, že terénní pečovatelskou službu se nedaří zajišťovat pouze na Miroticku. V ostatních oblastech mají stávající poskytovatelé možnost v případě dalšího zájmu navýšit kapacitu služby. Terénní pečovatelská služba současně zajišťuje rozvoz obědů pro seniory. Na Miroticku, kde terénní pečovatelská služba není poskytována, zajišťuje dovážku obědů pro seniory soukromá firma. Je možné využít nabídku stravování i v jídelně základní školy v Miroticích a Mirovicích. Z dané analýzy vyplývá, že tato služba je zajištěna v celém regionu včetně Miroticka, kde byla dostupnost stravování zajištěna náhradní formou.

Tabulka č. 1 Schématická tabulka k verifikaci hypotézy 1a) a 1b)

Kapacita	Dostupnost	Dodavatelský subjekt
1a) nedostačující	chybí na Miroticku	chybí na Miroticku
1b) dostačující	v celém regionu	v celém regionu

Zdroj: vlastní výzkum

Hypotéza č. 1 a) je nepravdivá.

Služba pečovatelské služby není zajištěna v oblasti Miroticka.

Hypotéza č. 1 b) se potvrdila.

Stravování pro seniory je zajištěno ve všech oblastech regionu Písek.

K hypotéze č. 2

Město Písek podporuje dostupnost bydlení v bytech zvláštního určení pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Poptávka souvisí se stárnutím populace v regionu Písek. V současné době počet míst v DPS odpovídá počtu žádostí. Budou hledány další možnosti rozšíření tohoto typu bydlení i vzhledem ke stárnutí populace.

Město Protivín spravuje tři domy se 76 byty zvláštního určení. V současné době Město Protivín neuvažuje o budování dalších bytů zvláštního určení. Většina registrovaných žádostí o tyto byty je pouze „preventivní“, není žádná nevyřízená žádost, která by byla akutní.

Město Mirovice má k dispozici obecní byty zvláštního určení. Dalších 22 bytů má vzniknout v prostorách bývalé školy. V případě volné kapacity by tyto byty mohly být využity i jako startovací byty pro mladé rodiny.

Město Mirovice má zajištěno vhodné bydlení pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Stávající prostory DPS budou udržovány. Je plánována rekonstrukce starého Domu s pečovatelskou službou.

Tabulka č. 2 Schématická tabulka k verifikaci hypotézy č. 2

Kapacita	Dostupnost	Dodavatelský subjekt
dostačující	ve všech oblastech regionu	ve všech oblastech regionu

Zdroj: vlastní výzkum

Hypotéza č. 2 je pravdivá.

Kapacita bytů zvláštního určení je ve všech oblastech regionu dostatečná.

K hypotéze č. 3

Další hlavní prioritou komunitního plánování sociálních služeb bylo zajistit dostatečnou kapacitu pobytových služeb pro seniory. Pobytové služby jsou zajišťovány v zařízeních pouze v centru města Písku. Jedná se především o Domov pro seniory Světlo. Služba je poskytována v domově v Písku, kde je kapacita 84 míst a v domově v Drhovli o kapacitě 68 míst. Pobytová služba domov pro seniory je dále zajišťována v Domovince (zařízení Diakonie ČCE – středisko Blanka v Písku) o kapacitě 32 lůžek. Sto nových míst pro seniory vzniklo v roce 2009 otevřením Seniorského domu a. s., který vznikl rekonstrukcí bývalých kasáren.

V Písku dále fungují dvě pobytová zařízení se zvláštním režimem. Prácheňské sanatorium o.p.s., přibližně s kapacitou 70 lůžek a Diakonie ČCE – středisko Blanka prostřednictvím oddělení Vážka, celková kapacita je osm lůžek. Jelikož v ostatních oblastech regionu nejsou pobytové služby poskytovány v žádném zařízení je kapacita těchto lůžek stále nedostačující.

V oblasti Miroticka není poskytována žádná pobytová služba.

Město Mirovice hledá ve spolupráci s ostatními obcemi možnosti zřízení této služby, neboť v oblasti Mirovicka není žádný poskytovatel, který by tuto službu zajišťoval. Nabízí se zde možnost společného zajištění služby pro oblast Mirovicka a Miroticka. Město Protivín, hledá možnost poskytování této služby prostřednictvím jiného subjektu. Město nemá dostatečné finanční prostředky na zajištění prostor a provozování této služby.

Tabulka č. 3 Schématická tabulka k verifikaci hypotézy č. 3

Kapacita	Dostupnost	Dodavatelský subjekt
nedostačující	pouze v Písku	pouze v Písku

Zdroj: vlastní výzkum

Hypotéza č. 3 se nepotvrdila.

Kapacita pobytových zařízení pro seniory v rámci regionu je nedostačující. V oblasti Protivínska, Mirovicka a Miroticka není žádné zařízení pobytového typu.

K hypotéze č. 4

Dostupnost socializačně aktivizačních služeb pro děti se zdravotním postižením zajišťuje Klub Krteček v Písku. V Krtečku byla rozšířena mikroškolka pro děti se zdravotním postižením o kapacitě 12 míst. Pro rodiče dětí se zdravotním postižením je zajištěna raná péče, kterou zajišťuje Klub Krteček v Písku a Středisko rané péče SPRP České Budějovice. Tato služba je poskytována v domácím prostředí i ambulantně, kapacita služby byla navýšena. Odlehčovací služby pro děti se zdravotním postižením plní Klub Krteček v Písku. Tato služba je plněna náhradní formou fakultativních pobytů, které odlehčovací službu částečně nahrazují. Podpora osob s duševním onemocněním je zajištěna v Centru denních aktivit FOKUS Písek. Centrum nabízí socioterapeutické aktivity, poradenství a asistenční službu. Došlo k rozšíření terapeutických činností. Občanské sdružení FOKUS nově zaregistrovalo službu sociální rehabilitace, jejímž cílem je podpořit klienta v jeho samostatnosti. Služba je zajišťována ambulantně i terénní formou. Terénní forma této služby byla rozšířena i na Miroticko. Je navázán kontakt s Městským úřadem v Miroticích a praktickou lékařkou. Dostupnost denních a týdenních stacionářů zajišťuje pro osoby se zdravotním postižením stacionář Duha. Služba v tomto stacionáři je určena pro osoby s mentálním postižením a kombinovanými vadami. Kapacita zařízení je 35 míst, z toho 20 ubytovacích. Dalším zařízením, které zajišťuje služby pro osoby s mentálním postižením a kombinovanými vadami je Centrum sociálních služeb Horizont. Klientům jsou poskytovány služby osobní asistence, zdravotní a rehabilitační program, vzdělávací a aktivizační program, dílny pracovní terapie. Občanské sdružení Horizont provozuje též chráněnou dílnu a rozšířil svoje aktivity o výtvarnou dílnu. Horizont provozuje sociálně terapeutické dílny i v Protivíně. Město poskytlo Horizontu prostory, o tuto službu je ve městě zájem, stále dochází k navýšení počtu klientů. Město Protivín spolupracuje s Horizontem na velmi dobré úrovni, realizují společné aktivity.

Službu osobní asistence pro osoby se zdravotním postižením poskytuje občanské sdružení Mesada. Služby poskytuje i dětem školního a předškolního věku.

V Písku je zajištěna i podpora osob s těžkým zrakovým postižením, kterou zajišťuje Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR. Služba je zaměřena na poradenství, průvodcovskou a předčitatelskou službu a sociálně aktivizační služby.

Tabulka č. 4 Schématická tabulka k verifikaci hypotézy č. 4

Kapacita	Dostupnost	Dodavatelský subjekt
Dostačující	V celém regionu	V celém regionu

Zdroj: vlastní výzkum

Hypotéza č. 4 je pravdivá.

Sociální služby pro zdravotně postižené osoby jsou v celém regionu poskytovány v dostatečné míře.

3 Diskuze

Komunitní plánování sociálních služeb je proces, který je postaven na aktivní účasti veřejnosti. Potvrdilo se, že zapojování široké veřejnosti umožňuje v daném regionu efektivní a cílené zajišťování sociálních služeb. Uživatelé a veřejnost jsou v komunitním plánování partnery, které je potřeba plně zapojovat, hovořit s nimi a ptát se jich co jim chybí, co potřebují, co je pro ně důležité. Nejdůležitějším momentem komunitního plánování je správné určení priorit a nastavení cílů, kterých chceme v procesu komunitního plánování dosáhnout. Ty nejlepší podklady získáme právě na základě analýzy potřeb uživatelů a další veřejnosti.

Obec má ze zákona povinnost zajišťovat potřeby osob na svém území a vytvářet podmínky pro rozvoj sociální péče a uspokojování potřeb svých občanů.¹¹³

V komunitním plánování sociálních služeb je potřeba nastavit cíle a priority dle závažnosti, možnosti financování a specifčnosti území.

Analýza dokumentů komunitního plánování sociálních služeb v regionu Písek ukázala, že síť sociálních služeb je nastavena správně. Řada priorit se daří úspěšně naplňovat. Samozřejmě, že v každé oblasti najdeme určité rezervy. Cílem komunitního plánování sociálních služeb však není stoprocentní uspokojení všech potřeb, ale pomoci najít vhodná řešení a strategii k uspokojování zjištěných potřeb. V regionu Písek se pro cílovou skupinu seniorů a osob se zdravotním postižením podařilo naplnit několik priorit. Rozšířila se pečovatelská služba a služby pro zdravotně postižené občany. Zcela se podařilo naplnit zajištění stravování pro seniory. Částečně se zvýšila kapacita pobytových zařízení pro seniory, ale v dostupnosti této služby jsou stále největší rezervy. Tyto rezervy jsou hlavně zapříčiněny nedostatkem finančních zdrojů nejen na vybudování zařízení, ale i na další financování provozu těchto zařízení. Všechny obce v našem regionu mají nedostatek finančních zdrojů k provozování pobytových zařízení a jiný subjekt, který by pobytové služby pro seniory poskytoval se zatím nenašel. Je však třeba zmínit i další úskalí komunitního plánování sociálních služeb.

¹¹³ Srov. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění, § 35

Na jedno z takových úskalí upozorňuje ve svém článku i Ivan Úlehla, zakladatel komunitního plánování v České republice. Za nejvážnější úskalí považuje skutečnost, že uživatel sociální služby je hendikepován právě tím, že sociální službu přijímá a užívá.¹¹⁴

Ze své praxe v komunitním plánování sociálních služeb mohu říci, že s podobnou slabinou se setkáváme i v našem regionu. Většinou se týká skupiny seniorů z venkovských oblastí, kteří se „stydí“ o službu požádat a raději svoji situaci řeší sousedskou výpomocí, která je často pouze nouzovým řešením. Je třeba zapřemýšlet, zda-li tato situace není zapříčiněna nedostatečnou informovaností o sociálních službách a jejich poskytovatelích. Je zapotřebí, aby v těchto lokalitách byl kladen větší důraz na informovanost.

Na základě strukturovaných rozhovorů s aktivními účastníky procesu komunitního plánování v jiných regionech byly získány stejné poznatky o špatné informovanosti veřejnosti a uživatelů. Z daných poznatků byla vyvozeno, že je potřeba využít všech dostupných možností k informování veřejnosti o poskytování sociálních služeb. Obecně by se však dalo říci, že nejefektivnější způsob informování je osobní kontakt.¹¹⁵

Dále je nutností, aby obce hledaly možnosti zajištění služeb a jejich dostupnost ve venkovských lokalitách v rámci vzájemné spolupráce.

V regionu Písek začíná fungovat ucelený systém sociálních služeb. Zajištění služeb je rozloženo mezi poskytovatele zřizované obcí nebo krajem a další nestátní, neziskové a církevní organizace.

S ohledem na velikost území regionu je dobré se v prvních fázích komunitního plánování zaměřit pouze na některé skupiny uživatelů a sociálních služeb a neřešit

¹¹⁴ Srov. ÚLEHLA, I. Úskalí komunitního plánování.[online] [cit. 2012-03-29]. Dostupné z <http://www.komplan.cz/soubory/uskali.pdf>

¹¹⁵ Srov. EBERLOVÁ, T., SKŘÍČKOVÁ, Z. *Informační materiál o zjištěných příkladech dobré praxe*, MPSV, Praha, s. 8-12

naráz ve velkém rozsahu problematiku všech skupin uživatelů. Myslím , že i toto se v komunitním plánování sociálních služeb Písek podařilo.

Důležitým nástrojem dobrého a účelného komunitního plánování je dostatečná informovanost o poskytovaných sociálních službách a poskytovatelích sociálních služeb. V rámci komunitního plánování sociálních služeb v Písku byl vydán adresář poskytovatelů, který je pravidelně aktualizován a distribuován do všech obcí regionu.

Organizace poskytující sociální služby v regionu Písek navzájem spolupracují. Poskytovaná pomoc vychází z individuálních potřeb uživatelů. Pomáhají uživatelům k sociálnímu začleňování a rozvoji samostatnosti. Během dosavadního procesu komunitního plánování nedošlo k žádné výrazné změně priorit stanovených v komunitním plánování. Cílem zůstává doplnit některé chybějící služby a stávající služby udržet a snažit se nadále o jejich zkvalitnění.

4 Závěr

Cílem teoretické části bylo analyzovat komunitní plánování sociálních služeb. V této části jsem nejprve charakterizovala poslání sociálních služeb, definovala jsem základní pojmy z oblasti sociálních služeb. Zpracovala jsem ucelený přehled základních druhů a forem poskytování sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění. Zmínila jsem se o nutnosti registrace poskytovaných sociálních služeb a stručně jsem představila jednotlivé standardy kvality sociálních služeb. V další kapitole jsem vysvětlila pojem komunitní práce, definovala jsem základní pojmy z oblasti komunitního plánování a charakterizovala proces komunitního plánování sociálních služeb a jeho jednotlivé etapy. Ve třetí kapitole jsem představila region Písek a historii komunitního plánování sociálních služeb v tomto regionu.

Dalším cílem této bakalářské práce bylo zhodnotit výsledky komunitního plánování sociálních služeb v regionu Písek na základě analýzy dokumentů. Hodnotila jsem plnění stanovených cílů Komunitního plánu sociálních služeb Písek z hlediska cílové skupiny seniorů a zdravotně postižených občanů. Na základě tohoto zhodnocení jsem získala ucelený přehled o dostupnosti sociálních služeb pro cílovou skupinu seniorů a osob se zdravotním postižením v regionu Písek. Výsledky práce mohou být využity pro tyto cílové skupiny uživatelů, kterým přinesou informace, které se jich přímo týkají. Jsou to především informace o změnách v poskytování sociálních služeb, informace o rozšíření poskytovaných sociálních služeb a vzniku nových sociálních služeb. Doufám, že závěry z mé práce by mohly být použity i jako podněty při tvorbě nového komunitního plánu sociálních služeb.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knižní zdroje

- Kolektiv autorů *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha: Socioklub, 1997. ISBN 80-902260-1-9.
- KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd., Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 2. vyd., Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-502-8.
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 987-80-7367-368-0.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.
- PRŮŠA, L. *Model optimálního uspořádání sociálních a zdravotních služeb na regionální úrovni*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2008. ISBN 80-87007-36-0.
- PRŮŠA, L. *Sociální služby – srovnání ČR a EU*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2008. ISBN neuvedeno.
- TOPOLOVSKÝ, M. a kol. *Průvodce procesem komunitního plánování* 86878-03-01.
- ZATLOUKAL, L. *Plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování*, 1. vyd., Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2128-5.

Periodika

- MATOUŠEK, O. Klientův přirozený svět a sociální služby. *Sociální práce*, roč. 2004, č. 3, s. 57-66

Internetové zdroje

- ÚLEHLA, I. První kroky komunitního plánování. [online] [cit. 2012-03-29]
Dostupné z http://www.komplan.cz/soubory/první_kroky.pdf

- ÚLEHLA, I. Úskalí komunitního plánování.[online] [cit. 2012-03-29]
Dostupné z <http://www.komplan.cz/soubory/uskali.pdf>
- Český statistický úřad: Analýza – Změna věkového složení obyvatelstva a postupné stárnutí na jihu Čech. [online] [cit. 2012-03-29]. Dostupné z:
[http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/analyza_zmena_vekoveho_slozeni ..](http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/analyza_zmena_vekoveho_slozeni..)

Interní zdroje

- Komunitní plán sociálních služeb Písek, Město Písek a CpKP jižní Čechy, 2007.
- Socio-demografická analýza správního obvodu obce s rozšířenou působností Písek, Město Písek a CpKP jižní Čechy, 2010

Zákony, vyhlášky a metodické pokyny:

- EBERLOVÁ, T., SKŘIČKOVÁ, Z. Informační materiál o zjištěných příkladech dobré praxe, MPSV.
- ORIANIAKOVÁ, P., ROSECKÝ D. Komunitní plánování sociálních služeb, MPSV.
- MPSV Bílá kniha v sociálních službách. Praha, 2003.
- MPSV Kritéria kvality plánování sociálních služeb, Praha, 2004.
- MPSV Standardy kvality sociálních služeb, Praha, 2005.
- MPSV Metodiky pro plánování sociálních služeb, Praha, 2007.
- MPSV Principy komunitního plánování sociálních služeb , Praha, 2005
- MPSV Deset kroků procesem komunitního plánování – krok 9., Ústí nad Labem
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění.
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění.
- Zákon č. 151/Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění.
- Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, v platném znění.

Ostatní

- JIHOČESKÝ KRAJ. Průvodce sociálními službami v Jihočeském kraji. České Budějovice, Jihočeský kraj, 2010.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha I.** Geografická mapa regionu Písek
- Příloha II.** Tabulka: Věkové složení obyvatelstva v roce 2007 v ORP Písek
- Příloha III.** Tabulka: Věkové složení obyvatelstva v roce 2010 v ORP Písek

SEZNAM ZKRATEK

CpKP	Centrum pro komunitní plánování
KPSS	komunitní plánování sociálních služeb
MPSV ČR	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
SO ORP	správní obvod obce s rozšířenou působností
ZP	zdravotně postižení

Příloha I. Geografická mapa regionu Písek

Příloha II. Věkové složení obyvatelstva v roce 2007 v ORP Písek

Věk	31. prosinec 2007			Věk	31. prosinec 2007		
	Muži	Ženy	Celkem		Muži	Ženy	Celkem
0	273	277	550	45	329	338	667
1	267	222	489	46	309	293	592
2	254	251	505	47	290	347	637
3	233	208	441	48	318	303	621
4	244	244	488	49	322	347	669
0-4	1 271	1 202	2 473	45-49	1 568	1 618	3 186
5	245	242	487	50	366	350	716
6	229	223	452	51	381	411	792
7	215	226	441	52	435	388	823
8	223	245	468	53	392	375	767
9	250	210	460	54	427	415	842
5-9	1 162	1 146	2 308	50-54	2 031	1 939	3 970
10	236	227	463	55	338	355	693
11	251	223	474	56	363	415	778
12	247	220	467	57	376	394	770
13	266	254	520	58	400	382	782
14	294	297	591	59	398	381	779
10-14	1 294	1 221	2 515	55-59	1 935	1 907	3 842
15	323	277	600	60	389	418	807
16	346	298	644	61	386	383	769
17	331	319	650	62	297	314	611
18	322	322	644	63	304	353	657
19	353	315	668	64	277	331	608
15-19	1 679	1 531	3 210	60-64	1 653	1 787	3 440
20	314	302	616	65	247	304	551
21	324	313	637	66	222	289	511
22	295	345	640	67	212	237	449
23	351	288	639	68	171	249	420
24	322	321	643	69	190	259	449
20-24	1 606	1 569	3 175	65-69	1 042	1 315	2 357
25	380	333	713	70	177	234	411
26	380	319	699	71	173	211	384
27	371	376	747	72	181	258	439
28	410	400	810	73	174	243	417
29	440	429	869	74	180	244	424
25-29	1 981	1 857	3 838	70-74	855	1 193	2 048
30	445	428	873	75	158	235	393
31	451	458	909	76	148	241	389
32	415	435	850	77	131	212	343
33	481	438	919	78	130	211	341
34	461	423	884	79	118	201	319
30-34	2 263	2 182	4 445	75-79	685	1 100	1 785
35	400	397	797	80-84	434	777	1 211
36	399	375	774	85-89	148	398	546
37	378	343	721	90-94	35	110	145
38	319	314	633	95+	9	27	36
39	357	281	638				
35-39	1 653	1 710	3 363				
40	328	326	654	0-14	3 727	3 589	7 316
41	338	314	652	15-64	18 225	17 793	36 018
42	357	359	716	65+	3 218	4 921	8 139
43	348	341	689				
44	325	353	678				
40-44	1 690	1 893	3 583	Celkem	25 168	26 283	51 451

Zdroj: ČSÚ

Příloha III. Věkové složení obyvatelstva v roce 2010 v ORP Písek

Věk	31. prosinec 2010			Věk	31. prosinec 2010		
	Muži	Ženy	Celkem		Muži	Ženy	Celkem
0	270	209	528	45	361	302	723
1	317	228	543	46	342	333	675
2	318	262	600	47	328	367	695
3	289	278	568	48	328	338	666
4	283	228	481	49	305	282	587
0-4	1 450	1 270	2 720	45-49	1 664	1 672	3 336
5	265	262	517	50	283	313	628
6	231	213	444	51	313	305	618
7	250	240	489	52	321	348	669
8	246	246	484	53	361	359	720
9	234	228	460	54	379	411	790
5-9	1 226	1 186	2 414	50-54	1 657	1 766	3 423
10	226	229	457	55	419	389	808
11	234	247	481	56	308	309	758
12	252	209	461	57	418	408	828
13	234	233	467	58	392	364	748
14	255	227	482	59	388	413	768
10-14	1 203	1 145	2 348	55-59	1 970	1 933	3 903
15	246	223	489	60	366	365	761
16	264	255	519	61	390	382	772
17	297	302	589	62	381	362	743
18	325	283	608	63	372	418	788
19	352	302	654	64	375	364	733
15-19	1 484	1 365	2 849	60-64	1 864	1 913	3 797
20	320	323	652	65	283	313	596
21	323	337	680	66	277	362	629
22	347	317	684	67	262	335	597
23	315	303	621	68	220	268	527
24	324	327	651	69	213	262	475
20-24	1 641	1 607	3 246	65-69	1 264	1 360	2 624
25	293	340	633	70	198	229	425
26	353	284	637	71	160	240	400
27	330	317	647	72	172	238	410
28	383	344	727	73	155	218	373
29	376	326	704	74	152	198	348
25-29	1 735	1 613	3 348	70-74	835	1 121	1 956
30	373	355	726	75	130	231	391
31	417	409	826	76	163	217	370
32	443	422	865	77	151	224	375
33	450	437	887	78	128	198	326
34	441	464	905	79	116	218	335
30-34	2 124	2 086	4 208	75-79	698	1 087	1 790
35	419	444	883	80-84	467	762	1 229
36	490	442	932	85-88	201	482	683
37	466	429	884	90-94	37	125	162
38	398	401	787	95+	10	38	48
39	405	376	791				
35-39	2 165	2 082	4 257				
40	384	349	733	0-14	3 891	3 901	7 432
41	325	323	648	15-84	10 061	17 650	35 711
42	355	292	647	65+	3 512	5 160	8 692
43	330	318	648				
44	341	321	661				
40-44	1 737	1 604	3 341	Celkem	25 454	26 431	51 885

Zdroj: ČSÚ

ABSTRAKT

JANDOVÁ, O. *Zhodnocení komunitního plánování sociálních služeb v regionu Písek*. České Budějovice 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Lucie Maliňáková.

Klíčová slova: sociální služby, komunitní práce, komunitní plán, komunitní plánování sociálních služeb, analýza, zhodnocení, region Písek.

Bakalářská práce je zaměřena na analýzu komunitního plánování sociálních služeb a zhodnocení výsledků procesu komunitního plánování v regionu Písek. V teoretické části je charakterizována problematika sociálních služeb a nastíněn proces komunitní práce a komunitního plánování sociálních služeb. Praktická část se zabývá zhodnocením naplňování cílů stanovených v Komunitním plánu sociálních služeb Písek.

ABSTRACT

Evaluation of Community Planning of Social Services in Písek Region

Key words: social services, community work, community plan, community planning of social services, analysis, evaluation, Písek region.

This thesis focuses on the analysis of community planning of social services and evaluation of the results of community planning process in the Písek region. The theoretical part defines problems of social services and outlines the process of community work and community planning of social services. The practical part deals with the evaluation of fulfilment of the objectives set by the Community Plan of Social Services in Písek.